

„EGY GYÖKÉRREL, EGY SZEMLÉLETTEL”

BESZÉLGETÉS POCSAJINÉ FÁBIÁN MAGDOLNÁVAL

Mátjus Aliz: Békéscsabán vagyunk, 2013. május 13-án, hétfőn, s egy beszélgetésre készülünk, hogy Pocsajiné Fábián Magdolna több évtizedes tapasztalátát és tudását elkezdjük megosztani a lapot olvasó, forgató emberekkel.

Tudva azt, hogy többféle tevékenységet folytatsz, többféle módon közvettes számodra fontos dolgokat, amiket fontossá akarsz tenni mások számára is, az lenne jó, hogyha először számba vennénk a területeket, amelyeken – szemléletedet érvényesítve – tevékenykedsz.

Pocsajiné Fábián Magdolna: Van egy fő tevékenységem, vezetek egy megyei civil szervezetet, a Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesületét, amely 20 éve működik, jelentős adminisztrációs irodai háttérrel, két szakképzett főállású munkatárssal, önkéntesekkel.

A tevékenységeknek a másik része az oktató munka, amelynek számos ága-boga van, tanítottam különféle egyetemi, főiskolai kurzusokon, szociális munkás szakon, közösségi-civil

szervező szakon, személyügyi szervező, anno művelődésszervező szakon.

Ugyancsak képzés, információk átadása és eszmék cseréje zajlik civil szervezetek és informális közösségek körében. Ennek is számtalan fajtája van.

Az egyesületünknek erőteljes a tanácsadó tevékenysége, a bennünket megkereső civil szervezetek vagy informális közösségek vezetői várnak egyfajta együttgondolkodást, bátorítást, erősítést, a lehetőséget, hogy adott esetben közösen kibonthatóvá váljanak a problémák, megtalálhatók legyenek az áttörési pontok.

Gyakorlati munkát akkor végzek, amikor egy-egy településen folytatunk konkrét, közösségfejlesztő munkát, ilyen volt, pl. Békésszentandrás-Furugy, Magyarbánhelyes, Biharugra, Kőtegyán településeken.

És van még egy, én úgy szoktam ezt nevezni, hogy mentális – erősítő-segítő – tevékenység. Amikor túl van a probléma és a tevékenység azon, hogy elég lenne csak a szakmai együttgondolkodás. Amikor már az ember mindenfajta egyéb problémájával is jelen van. Ez lehet, hogy a személyiségemből, meg a koromból is adódik, hogy ezt is csinálom, ehhez nagy életpaszta és emberismeret kell.

Ezek a jelentősebb területek.

M. A.: Mindezekhez valószínűleg háttérként adódik az a kutató tevékenység, amit folytatsz. Erről is mondanál valamit?

P. F. M.: Mivel kutató vagyok, az egyik szakmám a művelődésszociológia, ezért több olyan programban, projektben veszek részt, ami csak szűken szociológiai munka. Most például a mezőberényi könyvtárral dolgozunk együtt, ahol egy pályázati program megvalósítása zajlik, az olvasói szokásokat mérjük föl, tehát azt, hogy kik használják a könyvtárat, milyen intenzitással, milyen gyakorisággal, s mit ígéryelnének.

De részt vettem, részt veszek stratégiaépítő munkában, amihez társul helyzetelemzés is. Elkészült a Körös-sárréti Civil Szervezetek Szövetségének stratégiája, ott a helyzetelemzéshez például interjúkat készítettünk a Körös-Sárréthez tartozó falvak civil szervezetei körében, s az összegzést megírtuk egy tanulmányban.

Vagy például volt egy két évig tartó projektje az egyesületnek, amelynek során 32, a megyében működő civil szervezet fejlesztésével foglalkoztunk. Ennek megalapozásához szükséges volt egy helyzetfeltárás elvégzése, amely a megye civil szektorának elemzésére irányult. Kérdőíves kutatást végeztünk az önkormányzatok és a civil szervezetek körében, interjúkat készítettünk, s ezzel hozzájárultunk a megye civil stratégiájának kialakításához.

A szociológia olyan területem, amit akkor végzek, amikor van rá időm. Amit egyébként nagyon szeretek, és szívesen el is mélyednék benne, ha jobban ráérnék. Hogyha majd igazán nyugdíjas leszek, akkor lehet, hogy ehhez fogok nyúlni.

M. A.: Mi az, amit, ha tanítasz, ha személyesen beszélgetsz, ha csoportban dolgozol, azonos, mert a szemléletedből következő dolog.

P. F. M.: A bátorítás, erősítés ilyen. Hogy megpróbáljunk mindenben pozitívumot keresni.

Azt látni kell a megyében és a közösségek körében, akikkel kapcsolatban vagyunk – és sok van ilyen, hiszen a húsz év során rengeteg kapcsolatot építettünk –, hogy az emberek gondolkodásmódjában még nincs jelen, hogy hozzáfogok valamihez és megcsinálom. Pedig azt vallom, hogy mindegyik emberben van érték, ami a település vagy egy ügy szempontjából hasznosítható. Lehet, hogy ő ennek az értéknek nincs tudatában. Az is lehet, hogy a tudatában van, de nem tud vele mit kezdeni. Keresi a társait, de nem találja. De az

is lehet, hogy nem keresi a társait, az is lehet, hogy lépne a dologban, de nem tudja, hogyan.

A szemléletemben a legfontosabbnak azt tartom, és a közösségfejlesztés során azt alkalmazom, hogy az emberekben levő értékeket segítem kibontakozni, ebben igyekszem partnernek lenni. És egy-egy ponton olyan impulzusokat adni, olyan bátorítást megösztönözést, hogy az ember, a folyamat, az ügy, a közösség valamilyen módon beinduljon. Erre rá kell érezni. Azt szoktuk mondani, olyan módon hatni, hogy ne én csináljam a dolgot. Ne telepedjek rá, ne gondolkodjak helyette. Ehhez kell egyfajta látásmód, beleérző képesség, rutin, hogy az ember a pontokat megérezze, és a dolgát jól csinálja.

Mondok egy példát, ez nem településfejlesztés, de egy közösségről van szó. A hallássérültek megkerestek bennünket, személy szerint engem, hogy szeretnék, ha hatékonyabban tudnának együttműködni. Most ezen gondolkodom, hogy a hallássérülteknél milyen eszközöket lehet alkalmazni, hogyan lehet őket egy közösséggé kovácsolni. Ez olyan kihívás, amilyennel még nem találkoztam. Ezek az emberek gondolkodásra hívtak, nemcsak engem, hanem a társaimat is, hogy gondolkodjunk velük, segítsünk. Ez most az aktuális kihívás számomra, számunkra.

Vagy mondok egy másik példát, van egy lakótelepi közösségi munka, elin-

dult valami nagyon régóta, az emberek teszik a dolgukat, különböző alkalmakor szerveznek rendezvényeket, gyereknapot. Saját maguk, a lakótelepen élők csinálják ezt. Van egy nyüzsgő-mozgó ember, aki ezt az egészet összefogja, és próbál, mint ott élő valaki, cselekedni. De most úgy érzi, hogy ez a dolog már a fejére nőtt. Tehát már nem tud vele mit kezdeni, és lehet, hogy tovább lehetne lépni, de akkor most mit csináljon, hogyan tudna maga helyett még valakit állítani, vagy valakiket beszervezni.

Egy harmadik dolog, hogy kis faluban, kis településen, Nagybánhegyesen voltunk legutóbb, ahol egy 15 fős kis csapattal dolgoztunk. Helyi civil szervezetek, informális közösségek vezetői a szomszédos falvakból. Nagybánhegyes egy kisebb település, de nagyon sokan mozgolódnak, és van ott egy olyan személyiség, aki a falu lelke, motorja. Sokat voltunk együtt, rengeteget tanultunk egymástól. Ők is nagyon sok példát hoztak az ő közösségeikből. Hogyan szervezik meg a falunapot, hogyan ápolják a kisebbségek emlékét, hogyan tudnak egy kisebbségi létben egy falumúzeumot létrehozni egy icipici házból, hogyan tudják azt kialakítani. Hogyan építették ki az önkormányzattal a kapcsolatokat. De ott megálltak, hogy hogyan és miként tudnának együttműködni, és az együttműködést a saját szervezetük számára is valamilyen módon hasznosítani.

Ez három pici példa, de mondok egy másikat, ez a szívem csücske. Hosszú évekkal ezelőtt kicsi településen dolgoztunk közösségfejlesztők, ami gyakorlatilag egy tanyavilág, ahol 80 ember él. Furugynak hívják ezt a nagyon kis falut, Békésszentandrásához tartozik. Felkerestük őket egy művészeti társaság tagjaival, képzőművészeti csapat volt, akik szociográfiai jellegű filmet készítettek. A faluban nem volt beköthető, nem volt telefon. Megkérdeztük a falu minden lakóját, végeztünk egy feltáró munkát, és elkezdtük megnézni, hogyan lehetne az emberek összefogását segíteni. Kinyitattuk a közösségi teret, vittünk oda programokat, ösztönzésünkre elindult a szociális étkeztetés is. A falu nevét térkép, tábla sem jelezte, felállítottuk közösen a helyiakkal. A település vezetőit, hangadóit elvittük más településekre, lássák, hogyan ment náluk a falufejlesztés. Hosszú éveken keresztül dolgoztunk velük, és hiába láttuk, hogy kitörési pont lehetne, ha egy formalizált közösséget hoznának létre, amely pályázati forrásokkal is megerősítheti a fejlődést, nem tudták megtenni ezt a lépést a helyi társadalomban meglévő konfliktusok miatt. Ezek nagyon-nagyon nagy tanulópénzek. Nemcsak nekik, hanem nekünk is, akik ebben a munkában dolgozunk.

Vagy még egy példa: két kis településen, Kardoson és Szabadkigyóson – a Megyei Ibsen Nonprofit Kft. Kulturális Irodájának partnereként – ifjúsági közösségi felméréseket végeztünk, olyan feltáró munkát, melyben a fiatalokat a helyiakkal összehoztuk, gondolkodjanak együtt, ha már olyan sok probléma van a településen, és ők pedig nem tudnak magukkal mit kezdeni. Mi lenne, ha megkérdeznék a társaikat, csinálnának valami olyan jellegű közös tevékenységet, amelynek a révén megmozdítják egy kicsit saját magukat. Tehát nem várnák, hogy megmondják a felnőttek, hogy mit tegyenek. Mind a két helyen a fiatalok maguk készítették el a feltáró munka alapját képező kérdőív vázlatát. Megkérdezték a társaikat. Olyan ötletek, javaslatok születtek, amelyek mentén az ott dolgozók – mind a két helyen van közösség szemléletű önkéntes és szakember – elkezdtek velük együtt dolgozni, tovább vittek bizonyos folyamatokat, ami beindított a körükben egyfajta közösségi cselekvést.

Ezt az egészet úgy tudnám összefoglalni, hogy bárhol is vagyok, vallom, hogy mindig, mindenhol szemléletformálást végzek, amelynek a hatását

Komplex szervezetfejlesztési tréning 32 Békés megyei civil szervezetnek

Komplex szervezetfejlesztési tréning 32 Békés megyei civil szervezetnek

nagyon nehéz lemérni. Ha leülök egy emberrel, vagy bárhol valamit cselekszem, ha el is indítok valamit, annak az eredményei csak egy bizonyos időn túl mérhetőek.

De, hogy egy másik példát mondjak, Kötegyánban, a helyi Baráti Körrel partnerségben, mi a rendszerváltás után közvetlenül elkezdtünk együtt dolgozni. Háromszor végeztünk közösségi felmérést. Mindenfajta nagyobb akciónál ott vagyunk az együttgondolkodásban. Most közösen készítjük elő annak a népfőiskolának az alapjait, amely a közeljövőben beindul. Megvanak már azok a tevékenységek, amelyek majd tartalommal töltik meg a keretet, a megalakuló Békés-Bihar Népfőiskola Kollégiumot. Kötegyánban rendszerváltás környékén csirájában elkezdődött valami, ami folyamattá nőtte ki magát. A történethez az is hozzá tartozik, hogy a kör vezetője, Ungvári Mihály, évtizedek óta barátom, kiváló szakmai társam, akivel azonos a szemléletünk, és teljes mértékben együtt tudunk gondolkodni.

M. A.: *Volt-e olyan hely, ahol közösségfejlesztés során úgy kezdtlél kötődni hozzájuk, úgy kerültél a folyamatba bele, mintha az a te ügyed is lenne.*

P. F. M.: Igen volt, több is volt. Az egyik ilyen volt a legeslegelső, ami nekünk az úttörő munkánk volt. Magyarbánhegyesen, a 90-es években. Egészen

hosszú ideig dolgoztunk ott településfejlesztő munkán. Én tanuló voltam a mesteriskolán, amit tanultam, együtt csináltam a gyakorlatban Beke Pállal, Vercseg Ilikával, Varga Tamással, Péterfi Ferivel. Még azt sem tudtuk igazából, hogy mit csinálunk, rácsodálkoztunk a dolgokra, próbálkoztunk, vitt bennünket a lendület. A Magyarbánhegyesnek ilyen volt. Elkészült helyben egy kalendárium, létrejött egy gazdakör, ott nagyon jöttek utánunk az emberek. Megértük anno az önkormányzat és a civil terület közötti konfliktusgócot. Megjelent egy helyi újság. Megalakult a Faluszépítő Egyesület. Többször voltunk velük tapasztalatcserén Franciaországban, és a franciák is viszont, náluk. Kialakult egy olyan kovász, egy olyan szellemiség, amiből nagyon nehéz kiszakadni. Ez annyira így volt, hogy az egyesületünk például Magyarbánhegyesen alakult meg a gyógyszertárban. Tehát mi, akik ott voltunk tizenválszázadban, a helyiekkel, a gyógyszerésszel, a fogorvossal, a vállalkozóval, akik helyet adtak nekünk, mi annyira szoros kapcsolatban voltunk, úgy kötődünk, hogy ottani székhellyel voltunk a kezdeti időben bejegyveze.

De ilyen volt például a Körös-Sárreán a civil hálózatépítő munka, amit egy országos hálózat, a proHáló – országos civil hálózat – támogatásával végeztünk. Ez nyolc-tíz települést jelent, szeghalmi székhellyel. Elkezdtük

egy pár nagyon lelkes helyi emberrel a hálózatépítést, és végimentünk egy kistérségi fejlesztői folyamaton. Kutatók voltak, tréningek voltak, műhelyek voltak. Minden településen jártunk, beszélgettünk civilekkel. Olyan hosszú folyamat volt, hogy abba is nyakig belemerültem. Megéltünk nagyon sok hullámvölgyet a hálózat fejlődésében, volt, amikor mélyponton voltunk, és volt, amikor kihúztuk magunkat belőle.

Magyarbánhegyes, Körös-Sárrét, a harmadik ilyen, nyilván Furugy. De Furugyon az elesettségek és a szegénységnek olyan mélységével találkoztunk, hogy ott azért nagyon nehéz volt kívül maradni. A családok olyan körülmények között éltek, és olyan kis számú volt a közösség, hogy ott nehéz volt azt mondani, hogy akkor most már tovább nem. Ott is eltelt legalább négy-öt év, amíg mindent követtünk. Megjelent egy emlékkönyv. Visszahívtak bennünket, ez még régebben volt, amikor elkészült az útjuk, az útavatóra. Egyes emberekkel tartottuk a kapcsolatot. Volt ott egy újságíró, aki ott lakott, neki követtük az életútját. Az is a belegabalyodásnak az időszaka volt. Az az igazság, hogy nagyon nehezen tudom megtenni, főleg ilyen folyamatoknál, hogy kívül maradok.

Most még egy példa. Amikor foglalkoztunk – szintén egy európai uniós projekt keretében – 32 civil szervezet fejlesztésével a megyében, bentlakásos képzéseken vettek részt, szaktanácsadást jártak hozzánk. Volt olyan időszak, januártól májusig, hogy minden hétvégén ezekkel az emberekkel voltunk a megye különböző részein, ahol egy műhelyben gyúrtuk egymást. Vagy a közösségfejlesztés volt a középpontban, vagy a pályázatírás. Ezek olyan folyamatok, amelyekből nem lehet egykönnyen kimaradni.

M. A.: *Érdekes lenne felrajzolni a kapcsolatokat, mint egy családfát, a tanítványaidét, azokat, akik továbbvitték, amit eltanultak tőled. Térkép szerint is érdekes lenne, hogy kik hova kerültek, az ország mely pontjára, hol dolgoztak tovább. Meglenne a hatástérképed. Egy térkép, amelyiknek az a jellemzője, hogy határodra közösséget fejlesztettek, vagy egy tőled eltanult szemlélettel effajta munkát végeztek. Hatottak – általad – másokra, s ezeken a helyeken – határodra – jobb az embereknek. Hihetetlenül nagydolog ez! Ahogy a munka mennyisége is, amit az életed során eddig elvégeztél.*

P. F. M.: Ez a dolog, amiről mi most beszélgetünk, annyiféle. Azt mondjuk, hogy tartozik hozzá egy szemlélet, de tevékenységében nagyon sokfelé ágazik. Ezzel kapcsolatos most a dilemmám, hogy találok-e olyan embert a szervezetünk élére, aki, mint én, nem viszi el csak egyfelé a dolgokat.

Nagy civilszolgáltatók vagyunk, négyszáz szervezettel vagyunk kapcsolatban a megyében, civil szolgáltató irodát működtetünk 20 éve. Fontos, hogy aki követ, annak mindenfajta dologra legyen nyitottsága. Egy gyökérrel, egy szemlélettel. Hogy van-e olyan ember, akiben ez az adottság valamilyen módon így együtt megvan, s tapasztalata is van elég hozzá, az nagyon nehéz kérdés. És főleg azért, mert amire én képes vagyok, az egy generáció sajátossága, amelyik rengeteg dolgot átél. Lehet, hogy az utódok óhatatlanul másra helyezik a hangsúlyt, más dolgok fele mennek el, ezért foglalkoztat, hogy sikerül-e azokat az embereket fellelni, akiket megtalálni az én felelősségem. Biztos, hogy lesz, akit teljességében tudnék vállalni, határozottan azt gondolja, ami ehhez kell. Közben azon is elgondolkodnék, hogy valójában hány ilyen van. És mi van akkor, ha sajnos nem tudom azt mondani, hogy legyen az tudom a választottam, mert nincs meg rá a lehetősége egyfajta egzisztenciális kényszer miatt? Nekem szerencsémre úgy hozta az élet, hogy tehettem, amit akartam, összehoztam a lehetőségeimmel az, amit szeretek, meg az, ami következik a gondolkodásmódból. Ez egy igen nehéz kérdés, egy összetett dolog.

M. A.: *Biztos vagyok benne, hogy – a magad számára is – megnyugtatóan fogod a helyzetet megoldani. De az elképzelt jövő helyett visszatérhetnének még a múltba? A rendszerváltás idejére.*

P. F. M.: A 90-es években vagyunk. Tanuljuk a rendszerváltás utáni helyzetet. Én akkor népművelő voltam, a megyei művelődési központban dolgoztam, amely mindig új szeleket kereső intézmény volt. De akkor, a rendszerváltás környékén nem csak mi mozogtunk sokat, mozogódtak mások is. Indítottunk egy olyan képzést, amely a településeken élő, tenni akaró emberekkel foglalkozott. Megnéztük, mi van máshol, más országokban, a közösségekben. Akkor kerültem össze a magyarbányegyesiekkel. A gyógyszerész, a vállalkozó, a fogorvos összedugta a fejét, hogy ők szeret-

nének tenni valamit. Én Budapesten, a Mesterkurzuson ismerkedtem a közösségfejlesztéssel. Összejött ez a két igény, nekünk gyakorlati munkát kellett végezni, Magyarbányegyesről meg hívtak minket, hogy gyertek hozzánk terepmunkára. Majdnem egy hétig ott éltünk náluk, a képzés hallgatói, vagy 10-12 fő. Helyben, a gyógyszerésznél aludtunk, mert nem volt más szálláshely. Nagyon sokat találkoztunk az emberekkel, este nagy közösségi beszélgetéseink voltak. Összegyűjtöttünk mindent, és ott elindult egy közös tervező folyamat a helyi civil informális közösség tagjaival. Megjelentek újságcikkek, volt olyan, ami konfliktust gerjesztett, volt, amelyik nem. Utána kezdtünk el különböző cselekvési irányok mentén indulni. Ez azért volt jó, mert oda visszajártunk. És megvolt az emberek akarata. Az idősek kívánták, hogy legyen kalendárium, akkor abban a folyamatban együtt tudtunk dolgozni. A másik csapat akarta, hogy legyen helyi újság. Abban is együtt tudtunk dolgozni. Voltak, akik nagyon szerettek volna már gazdálkodni. Jó, akkor csinálják a Gazdakört, menjünk el közösen, nézzük meg, hogy máshol mi van. Volt egy csapat, amelyik nagyon vágyott külföldre, addig még nem jártak sehol. A közösségfejlesztők révén kialakult egy francia kapcsolat, és közben az országos vérkeringés is mozgott a Mesterkurzus révén. Ezek az embe-

rek elkezdtek ide-oda járni, kezdett nyílani a falu határa. Közben a helyi közösség is izmosodott, ők is megalakultak Magyarbányegyes Faluszépítő Egyesülete néven. A mi munkánk is segített, hogy elinduljanak a faluban a dolgok, s ezt követően 4-5 év volt, amíg vissza-visszajártunk. De olyan a kapcsolat, hogy magánemberként még most is visszajárunk – a gyógyszerésztárban a gyógyszerésznőhöz. 10 évig működött a szervezet, miután eljöttünk.

Ekkor már a mi szervezetünkhöz – 1993 áprilisában alakult – csatlakoztak a megye különböző részéről pedagógusok, Mezőhegyestől Csárdaszálláson keresztül Békéscsabáig. Civil szervezetek, közösségek vezetői. Akkor mi már egy önálló megyei egyesület révén, e mellett a tevékenység mellett tizenválahányan hitet tettünk. Az alapítóknak 50%-a még benne van a szervezetben, ha nem is dolgozik aktívan. Többen már Pesten vannak, vagy éppen nyugdíjasok, de még mindig fontosnak tartják, hogy valamilyen módon a szervezethez tartozzanak.

Ez volt a gyökér. Innen indult el egyfajta szolgáltató tevékenység. Nemcsak a településen lévő munka, mert akkor kezdődött el, hogy kezdtek megismerni minket. A megyei művelődési központ ennek a mi csapatunknak a tevékenységét, mint megyei inkubátorház, maximálisan támogatta. Mozogtunk a megyében, jöttek hozzánk

Komplex szervezettefejlesztési tréning 32 Békés megyei civil szervezetek

Komplex szervezetfejlesztési tréning 32 Békés megyei civil szervezetnek

kezdő közösségek vezetői, hogyan kell bejegyezni, mit csináljanak. Ez ugye a rendszerváltás utáni állapot, akkor „kellett” (szükség hozta), hogy felvegyük a szolgáltató tevékenységet, mint a hálólabda módszerben, egymásnak adtak át bennünket a közösségek vezetői. Most olyan a holdudvarunk, hogy nincs a megyében olyan térség, ahol ne lennének szervezetek, emberek, akikkel ne tudnánk kapcsolatot létesíteni, együttműködni.

Nagyon sok településre mentünk. De sehol nem volt ennyire komplex, végigvitt a folyamat, mint Magyarbányhegyesen. Mindenhol megvalósultak belőle bizonyos szeletek. De olyan teljesen egészében talán csak még Furu-gyon. Csak ott nem volt meg a befejező lépés, mert a körülmények nem engedték meg.

M. A.: A rendszerváltást egy idő után nagy fellendülés követte. Azután mi volt a jellemző? Ugyanaz a szint, vagy hullámhegyet követett hullámvölgy. Hogyan lehet a szervezet húsz évét ilyen tekintetben érzékelni, ha egyáltalán lehet?

P. F. M.: Azt elmondhatom, hogy a legnehezebb az elmúlt két év volt. Az elején volt egy felfutási szakasz, úgy nevezném, hogy tanulási, kapcsolatépítési szakasz. Aztán jött egy tudatosabb, de az is szívvel-lélekkel végzett szakasz. Közben az emberek jöttek, mentek, tanultak, kapcsolódtak. Jött a differen-

ciálódás szakasza, amikor az igények és a lábön állás kényszerében többféle tevékenység felé kellett tekintgetni. De hozzáteszem, hogy még mindig ebben a szellemiségben. Tehát nem álltunk rá egyféle dologra. A munkanélküliség problémájának megoldására. Vagy nem mentünk el a környezetvédelem irányába. Vagy teljes mértékig a szociális területre. Nem álltunk rá valamire, de diffe-

renciálódunk. Ez nálunk azt is jelenti, hogy bizonyos embereket, a tagjainkat, aszerint, hogy ki miben kompetensebb, helyzetbe hoztuk, helyzetbe hoztuk. Van, aki szegénység és szociális területen hatékonyabb, megpróbáljuk őt küldeni arra a munkára, őt bekapcsolni abba a hálózatba. Ha lakótelepi munka, tudjuk, hogy kihez forduljunk. Ha önkéntesség, akkor szintén.

Van egy elektronikus hírlevelünk, ami négyszáz közösséghez jut el a megyében. Megjelenítjük a pozitív dolgokat, meg információkat adunk a közösségeknek Legfajszűlyosabb a civil szolgáltató tevékenységünk. Ez jelenti a tanácsadást a közösségeknek, a pályázatrátást, a jogi, pénzügyi tanácsadást, a konfliktuskezelést, szervezetfejlesztést, közösségfejlesztést, információközvetítést, meg egyebet. Emellett van a hagyományos közösségfejlesztő munka a településeken, meg a civilek közötti építkezés, a hálózatépítés, amit kistérségi szinten már jellemez a tudatosság. Ez egyben jelenti az önálló láb-
ra állást. És nagyon hatékony szellemi munka a kötegyáni. A rá való figyelem most is nagyon-nagyon jelen van az életünkben.

Az utóbbi évben, amit eddig még nem csináltunk, egy olyan pályázati projektet koordinálnak a kollégáim – szakmai tanácsadóként vagyok a háttérben –, ami a tizenéves korosztálynak próbál demokrácia technikákat átadni,

Komplex szervezetfejlesztési tréning 32 Békés megyei civil szervezetnek

Komplex szervezetfejlesztési tréning 32 Békés megyei civil szervezetnek

és ezt a korosztályt kicsit felkészíteni arra, hogy ha majd megjelennek a településen, akkor tudják, hogy mi az, hogy közösség, vagy hogy lehet valamit elindítani. Ezeknek a gyerekeknek a zöme kis- és nem is gazdag településeken él, például: Kunágótán vagy Csanádapácán, Magyarhomorogon. A műhelyvezetők harmincvalahány éves közösségfejlesztő kollégák, egyesületi tagok, szakemberek, akik már hosszú idő óta foglalkoznak ezzel a korosztállyal nyári táborokban, diákönkormányzatoknál. A projekt során egy kicsit ráéreztetjük arra a fiatalokat, és ez elsősorban játékos csoportmunka formájában zajlik, hogy mik lehetnek a tevékenységek tartalmi. Tanulják, hogy mi is az az önkéntes munka, és hogy hogyan csinálhatom. Végezhetek-e ilyet az emberek körében, s látok-e ilyet a falun? Mit szoktak egymásnak segíteni, ha segítenek? Mi az a szomszédsági kapcsolat? Kezdeményeznek-e valamit a településükön? Szoktak-e véleményt mondani ilyen és olyan dolgokban, vagy mennyire vannak jelen az osztályközösségük életében? Hova járnak, mit csinálnak? Ha véleményük van, miként jelenik meg? Mit csinálnak azért, hogy jobb legyen a sorsuk?

Kis, fejlesztő műhelyekben zajlanak a foglalkozások, játékos eszközökkel. Eljutunk odáig, hogy ha magam cselekszem, ha elmegek önkéntes munkába, ha valamit megpróbálok kezdeményezni, akkor ez mit jelenthet.

A középiskolában, ha kötelező lesz az önkéntes munka, ezekkel az ismeretek hatékonyak lehetnek. Még nem azt mondom, hogy civil szervezet, hanem, ha közösségben együtt vagyunk, az mit jelent.

A gyerekek eljönnek ide Békéscsábára a Csabagyöngye Kulturális Központba, ahol működik egy ifjúsági műhely, egy ifjúsági iroda, amelyiknek van közösségépítő tevékenysége. Elhozzuk őket egy látogatásra, találkoznak az itteni fiatalokkal. Elmennek az egyik középiskolába, hogy ismerkedjenek a diák önkormányzat működésével. És akkor nyáron összehozzuk egy kis csapatba őket egy hétre még táborba, több település fiataljait találkoztatjuk. Csinálnak helyben egy tábort újtságot, vagy találkoznak ott is ifjúsági vezetőkkel. Így néz ki kifejtve a demokráciatechnikák átadása. Úgy ismerkednek meg a gyerekek ezekkel, hogy látják a szükségességét.

Egyébként ezek abszolút apró lépések. Ez a célra vezető, ez egyértelmű. Ebben hiszek.

Tehát összefoglalva, a folyamatra való kérdésre a válasz: lelkesedés, felfutó szakasz, tanulás, tudatosság, tevékenységek differenciálódása saját tudatosság alapján, és a külső társadalmi körülmények hatására. És most az utóbbi két év, jelentős működési nehézségekkel. Nehezen tudjuk megteremteni az anyagi hátteret. Amit mi végzünk, csak nagyon kicsi mértékben él meg a piacon. Zömében pályázatokból tartjuk fenn a tevékenységeket. Most jelentős segítség az a közművelődési feladatellátást szolgáltató szerződés, amelyet a Nemzeti Művelődési Intézettel kötöttünk. Van egy-két szimpatizáns támogatónk is. De ez nem olyan tevékenység, mint egy sportcsarnok építése, aminek eredményeként fel is épül egy sportcsarnok. Mert a mi munkánk eredménye az az emberek agyában idéz elő változást, az emberek cselekedeteiben él valamilyen módon tovább. Amit a társadalom nem díjaz úgy. Mindig előbb van egy falu, egy település infrastruktúrájának a fejlesztése. Ami persze nem baj, csak párhuzamosan kellene, hogy menjen az emberekkel való együttgondolkodás is, mert abban akkora nagy erő van. És lehet, hogy erre még nagyon sok településen nem jöttek rá, pedig e nélkül nem megy. Ez kihúzhat olyan helyzetekből településeket, amiket nevezhetnék akár vészhelyzetnek is. Ezek szerintem nagyon lényeges dolgok.

M. A.: *Köszönöm a beszélgetést. Nagyon nagy a szükség a felhalmozott munka tapasztalatának az ilyen típusú átadására.*

P. F. M.: Ezt teszem, amikor tanítok. Csak talán a tanítás könnyebb, mint amikor a beszélgetés adta keretek között válaszolok.

M. A.: *Annál inkább is köszönöm.*

POCSAJINÉ FÁBIÁN MAGDOLNA művelődésszociológus, közösségfejlesztő.

1971-1983 között a Békési Városi Művelődési Központban dolgozott, 1983-2008-ig a Békés Megyei Művelődési Központban (és utód szervezetében) főtanácsosként.

Bessenyei-díjas közművelődési szakember; jelenleg a Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesületének titkára, önkéntesként irányítja a szervezet több szakmai programját.